

نارسانویسی و مهارت‌های اصلاح آن در دانش‌آموزان

تهیه‌کنندگان:
علی سفیدی، کارشناس پژوهش و تحقیقات
سلیمان کابینی مقدم، کارشناس مسئول آموزش استثنائی
سازمان آموزش و پرورش استان گیلان

نارسانویسی را به صورت‌های مختلفی تعریف کرده‌اند. برخی آن را ناتوانی فرد در بیان عقاید به هنگام نوشتن دانسته‌اند. بعضی دیگر از آن به عنوان مشکل در یادآوری خود به خود مهارت‌های حرکتی لازم برای نوشتن حروف یا اعداد یاد کرده‌اند. اما در بیشتر موارد آن را با دستخط ضعیف مرتبط دانسته‌اند و آن را به عنوان ناتوانی در نوشتن کلمات و اعداد به صورت صحیح، خوانا و مرتب حتی در زمان‌هایی که فرد رونویسی می‌کند و الگو در اختیار دارد، تعریف نموده‌اند. بر همین اساس آن را از ناتوانی در نوشتن املاء صحیح کلمات با استفاده از حافظه یا نادرست‌نویسی جدا کرده‌اند، همان‌طور که در بسیاری از موارد افرادی املاء آنها ضعیف است نوشته‌هایی را ارائه می‌دهند که در عین مرتب‌بودن خوش خطی، مملو از غلط‌های املائی است.

در هر حال نارسانویسی در شرایطی خود را نشان می‌دهد که دانش‌آموز از هوش عادی برخوردار است و علی‌رغم استفاده از آموزش‌های متداول مدرسه‌ای در مقایسه با همسالان خود عملکرد ضعیف‌تری را در نوشتن کلمات و اعداد به صورت خوانا نشان می‌دهد. این مشکل نوشتاری می‌تواند با امتناع از رفتن به مدرسه، انجام تکالیف کتبی، عملکرد تحصیلی ضعیف در سایر زمینه‌های آموزشی، فرار از خانه، نقص توجه و ... همراه شود. کودک نارسانویس، کلمه‌ای را که می‌خواهد بنویسد می‌شناسد، صدای آن را می‌داند، می‌تواند آن را بیان کند، می‌تواند زمانی که کلمه‌ای را می‌بیند آن را تشخیص دهد با این وجود قادر نیست از حفظ حرکات ضروری برای کپی کردن یا نوشتن آن کلمه را سازماندهی یا تولید کند (جردن، ۱۹۹۶).

عواملی که می‌توانند در ایجاد نارسانویسی مؤثر باشند:

آسیب مغزی^۱: بعضی از کودکان به علت کارکرد ناقص بخشی از نیمکره چپ مغز که مربوط به حافظه دیداری کلمات است، با مشکلات نوشتاری

برخوردار است. از این طریق می‌توان ضمن تبدیل فعالیت نوشتن به یک فعالیت جالب و جذاب برای دانش‌آموزان، سطح کیفی نوشته‌های آنها را نیز ارتقا بخشید. بر همین اساس در این مقاله روش‌هایی برای اصلاح نارسانویسی ارائه شده است که بکارگیری آن از سوی مربیان و آموزگاران برای رسیدن به اهداف مورد نظر می‌تواند مفید واقع شود.

واژه‌های کلیدی: دانش‌آموز - زبان نوشتاری - دستنویسی - نارسانویسی.

تعریف نارسانویسی:

کودکان، نارسانویسی^۱ را معمولاً در سن پایین با تقلید بد و شتاب‌آمیز از هم‌شیرهای^۲ بزرگتر و والدینشان آغاز می‌کنند. دسترسی به مداد و گچ در خانه موجب می‌شود که کودکان به استفاده از این وسایل بر روی دیوارها و میلمان سوق داده شوند. این مسئله باعث عصبانیت زیاد والدین می‌شود البته در این مرحله کودکان نمی‌دانند که نوشتن بزرگسالان با استفاده از نمادها برای انتقال معانی صورت می‌گیرد.

نارسانویسی در شرایطی خود را نشان می‌دهد که دانش‌آموز از هوش عادی برخوردار است و علی‌رغم استفاده از آموزش‌های متداول مدرسه‌ای در مقایسه با همسالان خود عملکرد ضعیف‌تری را در نوشتن کلمات و اعداد به صورت خوانا نشان می‌دهد

چکیده

نوشتن، عمل یا مهارتی است که از طریق آن فرد با استفاده از یکسری علائم و نمادهای قراردادی شامل حروف و اعداد به ترسیم کلماتی بر روی کاغذ می‌پردازد تا از آن طریق احساسات، علائق، نگرش‌ها و دانش خود را بیان کند و به عبارت دیگر با هم‌معنای خود ارتباط برقرار کند.

اگرچه بیان نوشتاری از بیان محاوره‌ای پیچیده‌تر و در سطح عالی‌تری است و به لحاظ زمانی دیرتر آموخته می‌شود، اما در واقع به مهارت فرد در بیان محاوره‌ای بستگی دارد. به این ترتیب که مهارت‌های زبانی فرد مانند گوش دادن، حرف زدن و خواندن از پیش نیازهای مهارت نوشتن محسوب می‌شوند. همچنین، توانایی فرد در به‌کارگیری مطلوب ابزار نوشتاری، نگه داشتن موضوعی خاص در ذهن و تبدیل آن به کلمات، نوشتن آنها بطور صحیح، خوانا و معنادار بودن متن نوشته شده، همچنین رعایت نکات دستوری، مهارت وی را در بکارگیری زبان نوشتاری افزایش می‌دهد.

بر همین اساس در مواقعی مربیان با دانش‌آموزانی مواجه می‌شوند که در بکارگیری مهارت‌های زبان نوشتاری و از جمله دستنویسی با مشکل روبرو هستند و نوشته‌های آنها فاقد ملاک‌های یاد شده است و نارسانویس محسوب می‌شوند. دانش‌آموزان نارسانویس به خلق نوشته‌هایی می‌پردازند که به علت نامرتب‌بودن، خوانا نبودن و بی‌معنایی، خواننده را سردرگم و با مشکل مواجه می‌سازد، چنین نوشته‌ای یک وسیله ارتباطی محسوب نمی‌شود. در بیان اهمیت مهارت نوشتن کافی است بدانیم، ضعف در این حیطه می‌تواند عملکرد فرد در سایر حیطه‌های آموزشی و زندگی را تحت تأثیر قرار دهد.

از این رو انجام اقدامات به موقع در زمینه رفع چنین مشکلاتی تا حد زیادی به عهده نظام آموزشی است. بنابراین آگاهی از علل نارسانویسی و نیز ارائه راهکارهایی برای اصلاح آن از اهمیت بالایی

مستقیم مشکلات نوشتاری نباشند، اما در تداوم این مشکلات نقش مهمی دارند (رفیعی و رضایی، ۱۳۷۸).

معلم چگونه می تواند علائم و نشانه های نارسا نویسی را شناسایی کند؟

در موقعیت هایی که معلم متوجه می شود دانش آموز در عملکرد نوشتاری خود در مقایسه با همسالان به طور مشخصی ضعیف تر عمل می کند یا از الگوهای نوشتاری غیر معمول استفاده می کند، احتمال وجود مشکل نارسا نویسی را می دهد، برای کسب اطمینان، معلم می تواند به دو صورت عملکرد نوشتاری دانش آموز را مورد مشاهده قرار دهد:

اول اینکه دانش آموز را درست هنگام نوشتن مورد مشاهده قرار دهد تا نحوه نوشتن حروف و کلمات را توسط وی به طور واقعی و از نزدیک ببیند. زیرا در بسیاری از موارد دانش آموزان نارسا نویس مشکلات خود را پنهان می کنند و دیدن نوشته های آنها به تنهایی ممکن است مشکل نوع آن را تعیین نکند.

در شکل دوم به دلیل آن که در مشاهده مستقیم ممکن است همه مشکلات دانش آموز مشخص نشود و به مشاهدات مکرر نیاز باشد، معلم می تواند تکالیفی که دانش آموز قبلاً انجام داده است را مورد تجزیه و تحلیل و بررسی قرار دهد و کلمات و حروف را به دقت ردگیری کند تا الگوهای نوشتاری کودک را کشف نماید. هنگام تجزیه و تحلیل دست نویسی کودک، توجه به موارد زیر ضروری است:

- * وضعیت قرار گرفتن دست، بازو و بدن دانش آموز هنگام نوشتن.
- * وضعیت قرار دادن کاغذ روی میز توسط دانش آموز.
- * اندازه حروف: آیا حروف بیش از اندازه کوچک، بزرگ یا نامتعادل نوشته شده اند؟
- * رعایت تناسب اندازه یک حرف نسبت به حروف دیگر یا یک کلمه نسبت به سایر کلمات.
- * کیفیت خط مداد: خیلی کم رنگ، خیلی

میزان توجه، حافظه و توانایی رمز گشایی از جمله عواملی محسوب می شوند که در گرفتن و تبدیل اطلاعات لازم هنگام نوشتن بسیار حایز اهمیت هستند

حالی که عملکرد نوشتاری آنها را به شدت تحت تأثیر قرار می دهد. همچنین وضعیت قرار دادن کاغذ در جلوی روی فرد به صورت نامناسب (خیلی کج یا کاملاً عمودی) می تواند در ایجاد مشکلات نوشتن سهیم باشد.

اختلالات حرکتی^۹: کودکان دارای اختلالات نوشتن ممکن است هماهنگی حرکتی ضعیفی را از خود نشان دهند. بعضی اوقات این کودکان در استفاده از دست هایشان برای فعالیت هایی که مستلزم تنظیم ظریف حرکات است با مشکل مواجه هستند، در نتیجه در یادگیری نوشتن مشکلاتی را تجربه می کنند.

عوامل محیطی^{۱۰}: شرایط محیطی مانند طبقه اجتماعی، تعداد اعضای خانواده، منطقه جغرافیایی، دوزیانه بودن، جو خانواده، شیوه های فرزند پروری والدین، محرومیت اقتصادی، سطح تحصیلات والدین، و عوامل انگیزشی می تواند به طور کلی با پیشرفت تحصیلی و آن دسته از دروسی که بر مهارت نوشتن متکی است، در ارتباط باشد.

عوامل رفتاری^{۱۱}: فزون کنشی، حواس پرتی و بی توجهی از جمله رفتار هایی است که بسیاری از کودکان دارای مشکلات نوشتاری از خود نشان می دهند. اگر چه این رفتارها ممکن است علت های

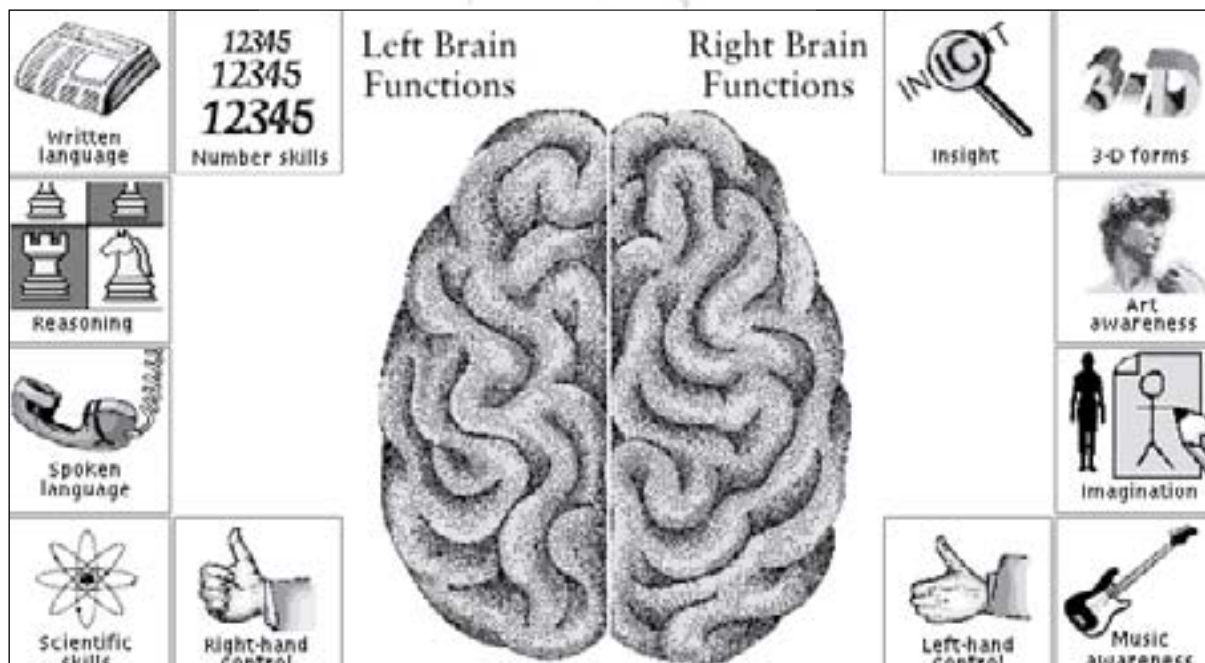
رو برو هستند. در این صورت ممکن است نقص در کارکرد مغز، علت کاملاً مشخصی نداشته باشد. اما در زمان هایی که به علت صدمات وارده در حین تولد، ضربه، تصادف و... مغز دچار آسیب می شود نیز ممکن است ناپهنجارهای دیداری مشاهده شود. پردازش اطلاعات^۵: میزان توجه، حافظه و توانایی رمز گشایی از جمله عواملی محسوب می شوند که در گرفتن و تبدیل اطلاعات لازم هنگام نوشتن بسیار حایز اهمیت هستند. بنابراین نقص در هر یک از حیطه های نام برده می تواند به ناتوانی در نوشتن منجر شود.

تأخیر رشدی^۶: رشد مهارت های نوشتاری مناسب در بعضی از کودکان ممکن است به علت تأخیر در رشد قسمت های مختلف دستگاه عصبی مرکزی تحت تأثیر قرار گیرد.

نقص دیداری^۷: توانایی بینایی از جمله پیش نیازهای مهارت نوشتن محسوب می شود. بنابراین چنانچه توانایی بینایی کودک ضعیف باشد، در عمل، نوشتن را برای کودک سخت و در مواقعی غیر ممکن می سازد. در چنین مواقعی این کودکان برای نوشتن به تقلا می افتند و خسته می شوند، به نحوی که فقط برای یک مدت زمان کوتاه می توانند به فعالیت نوشتاری خود ادامه دهند و ممکن است از ادامه آن اجتناب کنند.

چپ دستی^۸: در بعضی موارد، چپ دستی فرد ممکن است تبدیل به یک عامل در ایجاد اختلالات نوشتن شود. به عنوان مثال، در زمان هایی که کودک چپ دست در کنار سایر همکلاسی هایش به انجام تکلیف نوشتاری می پردازد، اگر در جای صحیح یعنی منتهی الیه سمت چپ نیمکت قرار نگیرد، ممکن است مرتباً به آرنج فردی که در کنارش نشسته است بر خورد کند و در نتیجه نوشته اش به صورت در هم و بر هم در آید.

وضعیت نوشتن: وضعیت نشستن فرد هنگام نوشتن تأثیر زیادی بر نحوه عملکرد او دارد. بعضی از کودکان هنگام نوشتن وضعیت نامناسبی به بدن خود می دهند که ممکن است آن قدر واضح نباشد و مورد توجه قرار نگیرد بنابراین تصحیح نشود؛ در

پرو رنگ یا ترکیبی از هر دو وضعیت.

* نحوه شکل دهی حروف: ضعف در کشیدن خطوط دایره ای و صاف، منقطع بودن خطوط، خوانا نبودن حروف نوشته شده، ضعف در کشیدن حرکات مورد نیاز در ابتدا یا انتهای حروف.

* تنظیم حروف: مشکل در نوشتن حروف به طور مرتب (از خط بیرون زدن).

* فضا دهی: عدم رعایت حاشیه گذاری مناسب در دو طرف کاغذ، فشردگی یا پراکنده نوشتن.

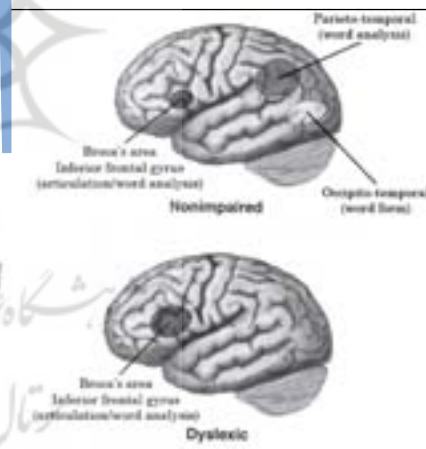
* سرعت: خیلی سریع یا خیلی آهسته نوشتن (جوادیان، ۱۳۷۴).

روش های اصلاح نارسا نویسی:

تقویت مهارت جهت بائی

۱- دانش آموزان بخوانید تا پشت سر هم در یک ردیف بایستند. توجه داشته باشید که همه آنها هم جهت و روبروی شما قرار گیرند. سپس از آنها بخوانید تا همه با هم دست راست خود را بالا ببرند، گوش چپ خود را بگیرند، پای راست خود را به زمین بکوبند، به سمت بالا، پایین، چپ و راست اشاره کنند.

۲- با استفاده از چند وسیله ساده موانعی را بر سر راه کودک ایجاد کنید و از او بخوانید از میان آنها با پیچیدن به سمت راست یا چپ عبور کند.

۲- تعدادی اشیا کوچک در اختیار کودک قرار دهید و از او بخوانید برای برداشتن و جایجایی آنها از موچین استفاده کنید.

۳- چند برگ کاغذ در اختیار کودک قرار دهید و از او بخوانید تا آنها را به دقت تا بزند و سپس پاره کند.

۴- از کودک بخوانید در حالی که خمیر دندان یا یک مازیک را با انگشتان کوچک و انگشت دوم در کف دست خود نگاه داشته است با استفاده از نوک انگشتان شست، نشانه و وسط، سر آنها را باز و بسته

استفاده از حس جنبشی برای کودکانی که مهارت شنوایی آنها ضعیف است و از طریق حس جنبشی بهتر یاد می گیرند، مفید خواهد بود. از کودک بخوانید تا هر دو چشمان خود را ببندد و سپس انگشتان او را برای گرفتن مداد شکل دهید و به او کمک کنید تا محکم گرفتن مداد را یاد بگیرد

خود را به رنگ آغشته کند و بر روی کاغذ به ترسیم خطوط و اشکالی که به عنوان نمونه در اختیار وی قرار داده اید بپردازد.

۳- تصویری را به صورت نقطه چین در اختیار کودک قرار دهید و از او بخوانید تا با وصل کردن نقاط به یکدیگر به تکمیل تصاویر بپردازد.

۴- یک داستان تصویری روی تخته سیاه ترسیم کنید، اما بخش هایی از تصاویر را ناقص بگذارید. سپس از کودک بخوانید یا کشیدن بعضی خطوط یا اشکال، به تکمیل داستان تصویری اقدام کند.

۵- از کودک بخوانید تا به ترسیم تصویری از آدم، خانه، درخت، ماشین یا حیوانات بپردازد. با ارایه سر نخهای بینایی (نشان دادن تصویری مشابه آنچه انتظار دارید تا کودک رسم کند) یا راهنمایی شفاهی به کودک کمک کنید.

نوشتن در هوا

موقعی که چند دقیقه وقت اضافی دارید بازی نوشتن در هوا را انجام دهید. از کودک بخوانید تا یکی از کلماتی را که می داند، با انگشت در هوا بنویسد. به او بگویید فرض کند انگشتش یک مداد است و نیز به او تذکر دهید تا حروف را درست بنویسد. در مورد حروف مشکل به او کمک کنید. برای جالبتر ساختن بازی، کنار کودک بنشینید و از او بخوانید تا کلمه یا حرفی را در هوا بنویسد و شما آن را حدس بزنید. بازی نوشتن و حدس زدن را می توانید به نوبت انجام دهید.

وضعیت نشستن

۱- دانش آموز را روی یک صندلی راحت پشت میزی که ارتفاع آن مناسب است بنشانید.

۲- مطمئن شوید که پاهای دانش آموز صاف، روی زمین و هر دو ساعد روی میز قرار گرفته باشند.

۳- از دانش آموز بخوانید تا با دستی که نمی نویسد بالای کاغذ یا دفتر را نگه دارد و در صورت نیاز دفتر را به گیره تخته ترسیم یا با گیره به میز وصل کنید.

نحوه گرفتن مداد

۱- از مداد شمعی و مازیک قطورتر که در دست گرفتن آنها برای کودک آسان تر است و برای شروع مراحل اولیه نوشتن مفید هستند، استفاده کنید.

۲- از مداد یا مداد شمعی های شش ضلعی (گوشه دار) که به علت وجود گوشه ها در دست ثابت تر می مانند و بنابراین بهتر کنترل می شوند، استفاده کنید.

۳- به منظور افزایش قطر مدادهایی که دارای اندازه معمولی هستند، قرار دادن خمیری یا یک مداد غیر اطراف مداد در ناحیه ای که کودک آن را در دست می گیرد، کمک کننده خواهد بود.

۴- مدادهایی که نوک آنها محکم است و به سرعت نمی شکنند، در اختیار کودک قرار دهید.

۵- استفاده از مدادهایی که نوک آنها از جنس خشک تر است (مدادهایی از نوع H یا HB) نسبت به مدادهایی که نوک آنها چرب تر است (مدادهایی از نوع B) از کثیف و نامرتب شدن نوشته جلوگیری

۳- نقاطی روی تخته رسم کنید و از کودک بخوانید یا حرکت از سمت راست به چپ یا بر عکس آنها را بهم وصل کند.

۴- در حالی که با جلب توجه کودک، اشکال هندسی یا حروف ترسیم شده بر روی کاغذ یا تخته سیاه را ردگیری می کنید با صدای بلند جهت هایی مثل بالا، پایین، چپ، راست و وسط را بر زبان آورید.

تقویت حرکت ظریف

۱- از کودک بخوانید تا یک گلوله خمیر در اندازه یک فندق را بین نوک انگشتان شست، اشاره و وسط بغلتاند. سپس به تدریج از حجم گلوله خمیر بکاهد تا به اندازه یک نخود شود و از کودک بخوانید تا فعالیت را ادامه دهد.

کند.

۵- کلیدی را در کف دست کودک قرار دهید و از او بخوانید کلید را به طرف نوک انگشتان حرکت دهد و مجدداً به کف دست برگرداند.

ایجاد مهارت پیش از نوشتن

۱- یک ظرف مسطح پر از شن، آرد یا حبوبات ریز آماده کنید. در حالی که توجه کودک را به خود جلب می کنید با نوک انگشت اقدام به کشیدن خطوط راست و منحنی یا اشکال هندسی بر روی آن کنید. سپس از کودک بخوانید تا مانند شما عمل کند و همان خطوط و تصاویر را بر روی محتویات ظرف رسم کند.

۲- مقداری رنگ گواش و یک کاغذ ضخیم یا مقوا در اختیار کودک قرار دهید. از او بخوانید تا انگشت

نقطه چین بکشید.

۳- توجه دانش آموز را به تصویر کامل جلب کنید و از او بخواهید تا با وصل کردن نقطه‌ها به یکدیگر شکل را کامل کند.

ردگیری بامحو تدریجی سر نخ

- ۱- یک حرف یا کلمه را به طور کامل بنویسید و از دانش آموز بخواهید تا آن را ردگیری کند.
- ۲- سپس بخش بیشتری از حرف یا کلمه را بنویسید، اما آن را کامل نکنید و از دانش آموز بخواهید ردگیری را از قسمتی که شما نوشته‌اید شروع کند و بقیه حرف یا کلمه را تکمیل کند.
- ۳- بتدریج قسمت‌های کمتری از حرف یا کلمه

غلط به طور کامل تشویق کنید.

۳- پاک‌کن‌های نرم که هم خوب پاک می‌کنند و هم احتمال پاره شدن کاغذ را کاهش می‌دهند در اختیار آنها قرار دهید.

استفاده از شابلون واگنو

۱- با استفاده از مقوا، ورق‌های نازک چوبی یا پلاستیک، شابلون‌هایی که حاوی اشکال هندسی، حروف و اعداد هستند بسازید. این شابلون‌ها می‌توانند به دو صورت ساخته شوند اول اینکه داخل شکل خالی باشد و دانش آموز با کشیدن مداد در داخل آن، اشکال مورد نظر را ترسیم کند. صورت دوم اینکه داخل شکل پر باشد و دانش آموز با کشیدن مداد اطراف لبه بیرونی شابلون به تولید اشکال بپردازد.

۲- از دانش آموز بخواهید اشکال را با انگشت، مداد یا مداد شمعی ردگیری کند. برای سهولت کار، شابلون را با گیره به کاغذ وصل کنید تا از حرکت آن جلوگیری کنید.

۳- شابلون را از روی کاغذ بردارید و اشکال ساخته شده را به دانش آموز نشان دهید.

ردگیری

- ۱- اشکالی را با رنگ سیاه تیره روی کاغذ سفید رسم کنید.
- ۲- یک کاغذ نازک روی کاغذی که اشکال روی آن ترسیم شده است قرار دهید و با گیره محکم نگاه دارید. سپس از دانش آموز بخواهید تا اشکال را با استفاده از مداد، مداد شمع یا مازیک ردگیری کند.
- ۳- بهتر است در ابتدا با کشیدن خطوط مورب و منحنی شروع کنید و سپس با خطوط افقی، عمودی و اشکال هندسی که ترسیم آنها از درجه دشواری بیشتری برخوردار است ادامه دهید. در نهایت حروف و اعداد که کشیدن آنها مستلزم توجه به جزئیات و بنابراین پیچیده‌تر است را ردگیری کنید.

ترسیم نقطه به نقطه

- ۱- یک تصویر کامل از اشکال هندسی، اعداد و حروف ترسیم کنید.
- ۲- سپس یک طرح مشابه با تصویر مورد نظر با

می‌کند.

۶- قرار دادن یک چسب رنگی دور مداد، می‌تواند جای صحیح نگه داشتن مداد را به کودکانی که فراموش می‌کنند کدام قسمت مداد را باید در دست بگیرند، یادآوری کند.

۷- بازگو کردن مکرر روش گرفتن مداد توسط معلم به کودکانی که از توانایی شفاهی خوبی برخوردار هستند تا زمانی که این کودکان بتوانند روش را برای خودشان بازگو کنند، در به خاطر ماندن نحوه گرفتن مداد مؤثر واقع می‌شود.

۸- استفاده از حس جنبشی برای کودکانی که مهارت شنوایی آنها ضعیف است و از طریق حس جنبشی بهتر یاد می‌گیرند، مفید خواهد بود. از کودک بخواهید تا هر دو چشمان خود را ببندد و سپس انگشتان او را برای گرفتن مداد شکل دهید و به او کمک کنید تا محکم گرفتن مداد را یاد بگیرد. در حالی که او را تشویق می‌کنید تا آرام باشد، دست او را برای انجام حرکات بزرگ مانند جارو زدن روی کاغذ (حرکاتی مانند خط خطی کردن) هدایت کنید.

وضعیت کاغذ

- ۱- برای کمک به دانش آموز در نوشتن روی کاغذ به نحو صحیح، می‌توانید یک نوار چسب رنگی به صورت متمایل روی میز بچسبانید و از دانش آموز بخواهید تا هنگام نوشتن، کاغذ یا دفتر خود را به موازات نوار چسب تنظیم کند.
- ۲- برای دانش آموزانی که فعالیت بیش از اندازه دارند، بهتر است برای جلوگیری از سر خوردن کاغذ، آن را با چسب کاغذی روی میز وصل کنید.
- ۳- برای دانش آموزان راست دست بایستی کاغذ تا ۶۰ درجه متمایل به سمت چپ باشد و برای دانش آموز چپ دست بایستی کاغذ تا ۶۰ درجه متمایل به سمت راست باشد.
- ۴- به دانش آموزان یاد دهید وقتی به خطوط وسطی یا انتهایی می‌رسند، برای سهولت در نوشتن، کاغذ را به طرف بالا حرکت دهند و دور از بدن نگاه دارند.

۵- برای اینکه دانش آموز بداند در هر صفحه از کدام قسمت شروع به نوشتن کند، می‌توانید با گذاشتن یک علامت مانند یک نقطه یا یک ستاره رنگی براق، نقطه شروع را به وی یادآوری کنید و از او بخواهید تا قبل از اینکه نوشتن را آغاز کند، محل شروع را مورد توجه قرار دهد و آن را لمس کند.

۶- با استفاده از مازیک، حاشیه‌های راست و چپ کاغذ را مشخص کنید به عبارت دیگر دو طرف کاغذ را خط کشی کنید و از دانش آموز بخواهید تا بین دو خط بنویسد و از آنها بیرون نزند.

استفاده مناسب از پاک‌کن

- ۱- یک الگوی صحیح نوشتاری در اختیار دانش آموزان قرار دهید و از آنها بخواهید تا هنگام نوشتن در ابتدا به ترکیب صحیح کلمات به دقت توجه کنند و سپس مانند آنها بنویسند.
- ۲- دانش آموزان را در پاک کردن نوشته‌های

را بنویسید و تکمیل بخش بیشتری را به دانش آموز واگذار کنید.

۴- در نهایت سر نخ را تنها به کشیدن اولین قسمت کاهش دهید و از دانش آموز بخواهید حرف یا کلمه را کامل بنویسد. روش دیگری که برای ردگیری اشکال و حروف وجود دارد این است که با استفاده از دستگاه اورهد و پرورکتور، تصاویری از اشکال هندسی و حروف را روی تابلو یا دیوار منعکس کنید و از دانش آموز بخواهید تا آنها را ردگیری کند.

ترسیم کردن بین خطوط

- ۱- تصاویری از اشکال هندسی، اعداد و حروف با استفاده از خطوط دو تایی ترسیم کنید.
- ۲- برای نشان دادن نقطه شروع، جهت و توالی

برای دانش آموزانی که به کمک بیشتری نیاز دارند تا هنگام نوشتن از خط خارج نشوند می‌توان با لا و پایین خطوط را با ایجاد پنجره‌هایی به روی یک صفحه مقوایی مشخص کرد. بر اساس اندازه و شکل حروف، اندازه این پنجره‌ها متفاوت خواهد بود

خطوط، از علامت پیکان استفاده کنید.

۳- دانش آموز بخواهد از طریق کشیدن خط، بین خطوط دو تایی به ترسیم اشکال مورد نظر بپردازد.

استفاده از خطوط شابلونی

برای دانش آموزانی که به کمک بیشتری نیاز دارند تا هنگام نوشتن از خط خارج نشوند می توان بالا و پایین خطوط را با ایجاد پنجره‌هایی به روی یک صفحه مقوایی مشخص کرد. بر اساس اندازه و شکل حروف، اندازه این پنجره‌ها متفاوت خواهد بود. برای مثال حروفی مانند: ب، پ، ت، ث، ه، ر، ز، ف و شکل کوچک اغلب حروف در یک خط جای می گیرند و حروف یک خطی محسوب می شوند. اما حروفی مانند: ا، د، ذ، ن، م، ک، گ، و، ی، ط، ظ، از جمله حروفی هستند که در دو خط جای می گیرند و بنابراین حروف دو خطی به حساب می آیند. همچنین حروفی مانند: س، ص، ض، چ، ج، ح، خ، ع، غ، ف، ق، ل، در سه خط جای می شوند و حروف سه خطی را تشکیل می دهند.

آموزش حروف از ساده به مشکل

در آموزش حروف ابتدا باید آن دسته از حروف که شکل ساده تری دارند و حروف دیگر از آنها مشتق می شوند مانند: ا، ب، د، ر، ن، را آموزش دهید و سپس به آموزش حروفی که شکل پیچیده تری دارند و از ترکیب حروف دیگر تشکیل شده اند (مانند: ح، ص، ط، ع، ف، ق) بپردازید. همچنین تجربه نشان داده است که آموزش صداهای مصوب بلند و کوتاه شامل: (آ-او-ای) و (ا-ا-ا) قبل از آموزش حروف دیگر به دانش آموز کمک می کند تا بتواند با ترکیب حروف صامت و صداهای مصوت، هجاهای (بخش‌ها) متعددی را بسازد.

افزایش تدریجی سهمیه تکلیف

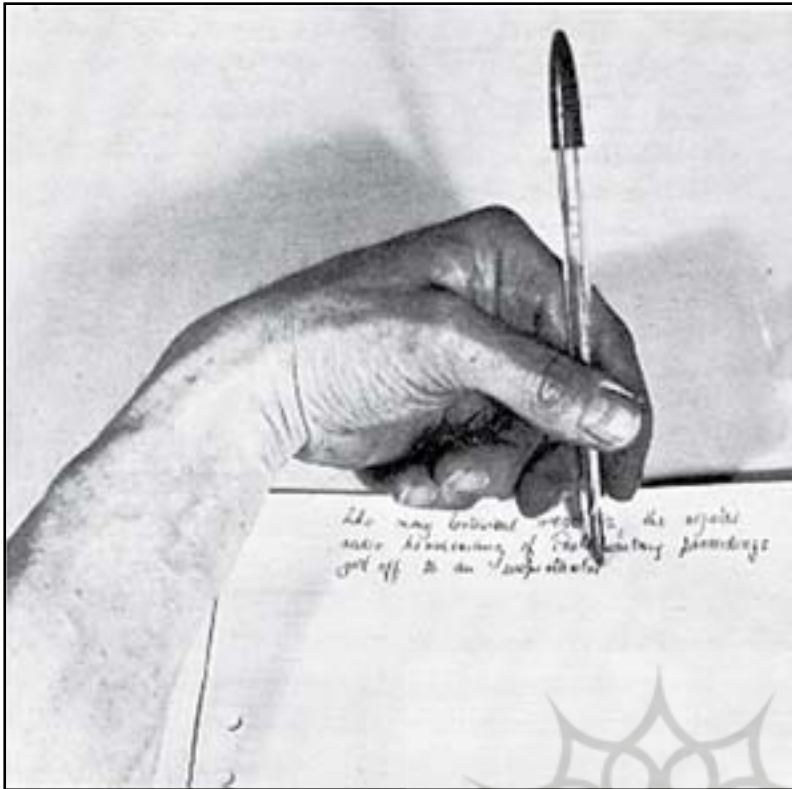
۱- بر روی یک برگه مقوا به صورت بستونی، نمودارهایی را به تعداد دروس مورد نظر ترسیم کنید. در کنار هر یک از این ستونها که به فاصله یکسان درجه بندی شده اند، اعدادی را مثلاً از ۱ تا ۵ بنویسید.

۲- سپس با توجه به شناخت خود از وضعیت دانش آموز، یک یا چند تکلیف برای او تعیین کنید.

۳- بر اساس تکالیف تعیین شده، نقطه مورد نظر را روی نمودار علامت بزنید. مثلاً اگر قرار بر این است تا در طول این هفته دانش آموز سه تکلیف نوشتن انجام دهد، روی نمودار جلوی عدد ۳ با استفاده از ماژیک یا مداد رنگی به طور واضح یک خط بکشید.

۴- به موازات هر یک از تکالیف نوشتن که دانش آموز در طول هفته انجام می دهد، یکی از درجات نمودار را رنگ کنید و دانش آموز را در جریان وضعیت فعلی و فاصله‌ای که تا هدف تعیین شده دارد، قرار دهید.

۵- اگر دانش آموز در طول هفته به هدف مورد نظر رسید، برای هفته بعد سهمیه تکلیف او را افزایش دهید.

طور مشخص خط بکشید تا دانش آموز از وظایف خود آگاهی حاصل کند (بشاور، ۱۳۸۲).

پی نوشت ها:

- ۱- Disgraphic
- ۲- Siblings
- ۳- Jordan
- ۴- Brain Damage
- ۵- Information Processing
- ۶- Maturational Delay
- ۷- Visual Deficiencies
- ۸- Left-Handedness
- ۹- Motor Disorders
- ۱۰- Environmental Factors
- ۱۱- Behavioral Factors

منابع

- ۱- بشاور، سیمین (۱۳۸۲). آموزش ترمیمی برای دانش آموزان نارسانوینس. تهران: انتشارات پژوهشکده کودکان استثنایی.
- ۲- کاپلان، هارولد. ای و همکاران. خلاصه روانپزشکی. (ترجمه حسن رفیعی و فرزین رضایی ۱۳۷۸) تهران: انتشارات ارجمند.
- ۳- مارو، جان. چگونه به کودکان پیش دبستانی خواندن، نوشتن و حساب بیاموزیم؟ (ترجمه مجتبی جوادیان ۱۳۷۴) تهران: انتشارات آستان قدس رضوی.
- ۴- Jordan, D.R. (۱۹۹۶). Overcoming Dyslexia In Children, Adolescents, and Adults. Austin: Pro-ed

۶- اگر دانش آموز موفق نشد در طول هفته به هدف تعیین شده دست یابد، سهمیه تکلیف را برای هفته بعد بدون تغییر نگاه دارید. چنانچه احساس می کنید دانش آموز فاصله زیادی تا هدف تعیین شده دارد و احساس دلسردی می کند، سهمیه تکلیف وی را کاهش دهید.

۷- اگر به طور هم زمان قصد افزایش تدریجی عملکرد دانش آموز در چند حوزه را دارید، می توانید از طریق رسم نمودار با چند ستون جداگانه به ارزیابی عملکرد او بپردازید. مثلاً اگر قرار است دانش آموز ۳ تکلیف نوشتن، ۴ تکلیف حساب و ۲ تکلیف خواندن انجام دهد، نموداری با سه ستون رسم کنید و در بالای هر ستون نام درس را بنویسید. با توجه به سهمیه تکلیف تعیین شده در هر یک از دروس، عدد مورد نظر را با ماژیک یا مداد رنگی به

دانش آموزان
نارسانوینس به خلق
نوشته‌هایی می پردازند
که به علت نامرتبی،
خوانان نبودن و بی معنایی،
خواننده را سر در گم و با
مشکل مواجه می سازد